

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät vid kursprovet *Relationer och starka band*, ht 2009 (gymnasiet och komvux)

Lärarenkäten efter höstterminens kursprov *Relationer och starka band* har besvarats av 482 lärare. Av dem undervisar 91 % i ungdomsgymnasiet och 8 % på komvux. Fördelningen är ungefär densamma som tidigare terminer. Av de lärare som besvarat enkäten har 3 % angett att de undervisar i kursen Svenska som andraspråk B. Beräkningarna nedan baseras på 482 enkäter om inget annat anges.

Svar på ofta förekommande frågor i enkäterna:

Många lärare har fått personliga svar på de frågor och kommentarer de ger i enkäterna. Vi har dock inte möjlighet att besvara alla. I stället redovisas några frågor här. Några av dessa återkommer från tidigare terminer.

Delprov A har som framgår nedan mottagits övervägande positivt av lärarna men också givit upphov till en del återkommande frågor. Flera lärare ställer följande frågor:

- **Varför krävs ett pm och hur ska det bedömas?**
- **Varför kan man inte få högsta betyg om man inte håller sig till tidsramen?**

Pm:et ska hjälpa eleven att strukturera sitt anförande och också hjälpa läraren att minnas innehållet vid bedömningen. Uppgiften kräver ett pm för att eleven ska kunna ge en utförligare redovisning av sina källor än vad som krävs i ett muntligt anförande. På så sätt måste också alla elever, även de som sedan väljer en B-uppgift där detta inte krävs, visa att de kan göra fullständiga källhänvisningar. Pm:et ska inte betygsättas.

Fr.o.m. ht-09 har följande förtydligande i bedömningsanvisningarna gjorts: ”Om eleven **under- eller överskridit tiden** ska detta påverka bedömningen. En elev som gör det som efterfrågas i instruktionen kan dock inte underkännas även om hon talar kortare tid än den angivna. Talet får inte bli hur långt som helst. En elev som talar i mer än 6 minuter kan inte få högsta betyg” (gröna häftet ht-09 s.11). I tidigare terminers lärarenkäter har önskemål om detta framförts. Att kunna disponera sitt tal efter ett givet tidsomfång anses rimligt för att få ett högre betyg.

Delprov B har också givit upphov till en del återkommande frågor. Följande fråga återkommer från tidigare läsår:

- **Varför finns inte exempel på alla betygssteg på samtliga uppgifter i röda häftet?**

Det finns inte utrymme för alla betygssteg för samtliga uppgifter i det röda häftet. Vi försöker dock att visa så mycket variation att man med hjälp av de olika betygsstegen i andra uppgifter och med de allmänna anvisningarna för betygsättning ska kunna bedöma alla elevlösningar. Lärare kan också använda gamla röda häften som en bedömningsbank för uppgifter av olika slag.

Nedan ges en utförligare redovisning av enkätsvaren:

Fråga 1–3: Synpunkter på provets innehåll och utskick

Av de svarande lärarna anger 86 % att de är nöjda med provet som helhet. Många lärare skriver att provets tema har varit engagerande och att det har varit lätt för eleverna att relatera till temat. En lärare skriver att provet lämpade sig väl för vuxenstuderande. En annan lärare skriver att den muntliga uppgiften inspirerade många elever att berätta om starka erfarenheter, vilket skapade en stark gemenskaps känsla i klassen och stor respekt kamraterna emellan.

Endast 5 % av de svarande lärarna anser att provet som helhet inte är så bra, vilket är en klar minskning jämfört med närmast föregående terminer. Ett par lärare menar att det var svårt för eleverna att lyfta sig över det rent personliga planet, vilket gjorde en del muntliga framträdanden och skriftliga uppgifter rätt känsliga. Liksom tidigare år anser en del lärare att provet även bör testa fler av kursens mål.

Layouten för höstterminens prov har ändrats något för att materialet ska bli mer tilltalande och för att läsbarheten ska öka. Flera lärare kommenterar detta och skriver att det är bra att texthäftet nu ger fler visuella intryck och att det är mer estetiskt tilltalande. Vad gäller texthäftets utformning anger 86 % att utformningen är bra och 11 % att den är ganska bra. Utformningen av B-uppgifterna anser 74 % av lärarna är bra och 22 % att den är ganska bra. Lärarinformationens (det gröna häftet) layout anser 83 % av lärarna är bra och bedömningsanvisningarnas (det röda häftet) utformning menar 76 % av lärarna är bra.

Provmaterialet skickas sedan 2007 ut till skolorna i två omgångar för att öka säkerheten kring provet. Detta tycker 82 % av lärarna fungerar bra. Färre än tidigare, 5 %, anser att det inte fungerar så bra.

Fråga 4-5: Lärarinformation (det gröna häftet)

Upplägget i det gröna häftet har från och med ht-09 strukturerats om. Majoriteten av lärarna, 92 %, anser att informationen i det gröna häftet är bra. Liksom tidigare år skriver lärarna att häftet är tydligt strukturerat och att informationen är relevant och heltäckande. Av de svarande lärarna anger 4 % att de inte tycker att informationen i häftet är så bra. Ett fåtal lärare upplever häftet ostrukturerat och skriver att viktig information är spridd på flera ställen.

Majoriteten av lärarna använder kopieringsunderlaget till de två delproven. Till delprov A har 95 % av lärarna använt *Förslag till infallsvinklar för det muntliga delprovet* och 93 % *Elevens pm – två fungerande lösningar*. *Bedömningsmatris för delprov A* har använts av 90 %. Till delprov B har 92 % av lärarna använt *Skivråd*, och över 80 % har använt resterande material.

Fråga 6-9: Texthäftet

Andelen skolor som köper texthäftet är som tidigare hög, 94 %. Vad gäller användningen av cd:n med inspelade texter har 19 % av lärarna låtit hela klassen lyssna på den. Detta är en minskning jämfört med föregående termins 26 %. Av de svarande lärarna anger 40 % att de har låtit någon eller några av eleverna använda cd:n. Detta är en liten ökning

jämfört med tidigare terminer. Drygt en tredjedel av lärarna, 35 %, anger att de inte har använt cd:n över huvud taget.

I tabell 1 redovisas en sammanställning av lärarnas åsikter om texternas lämplighet för eleverna på det eller de program som läraren undervisar.

Tabell 1. Hur bedömer du texterna i häftet för dina elever?

Sida	Välvald Andel (%)	Ganska bra Andel (%)	Olämplig Andel (%)
3 Tre syskon blir stora	75	21	1
4 Efter kraschen tog jag mig samman...	67	27	2
8 "Bra komma nära sin ensamhet"	80	16	<1
10 Ensamheten	65	29	2
11 ½ haiku	46	42	7
12 Kära landsmän	62	30	4
14 Konflikten är löst	60	32	4
15 Prinsessen på ærten	26	48	22
16 Storasyster eller pseudotvilling	86	9	1
18 Tätt intill dagarna	77	18	1
20 Barndomsdrömmen blev verklig	53	34	7
22 Epistel nr 82	32	50	15
23 Ensamheten värst för unga	81	15	<1
24 Gomorra	64	29	3
27 Kan du säga schibbolet?	66	28	2

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga 482 enkäter. Procentsatser för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Samtliga texter i häftet anses vara välvalda eller ganska bra enligt majoriteten av lärarna. Texten *Storasyster eller pseudotvilling?* anser 86 % är välvald och texterna *"Bra komma nära sin ensamhet"*, *Tre syskon blir stora*, *Tätt intill dagarna* och *Ensamheten värst för unga* finner mer än tre fjärdedelar av lärarna välvalda. Flera lärare kommenterar textvalet och anser att texterna är moderna, men ändå klassiska. Den danska texten *Prinsessen på ærten* finner 22 % olämplig och *Epistel nr 82* anser 15 % är olämplig.

I tabell 2 redovisas en sammanställning av lärarnas åsikter om bildernas lämplighet för eleverna på det eller de program där läraren undervisar.

Tabell 2. Hur bedömer du bilderna i häftet för dina elever?

Sida	Välvald Andel (%)	Ganska bra Andel (%)	Olämplig Andel (%)
1 Mormors hemlighet	59	32	1
3 Bröder	58	32	3
5 It Was Blue and Green	37	38	16
7 Musikalen Hair filmad 1979	45	40	6
9 Solskin i den blå stue	59	30	2
10 Jake Gyllenhaal och Heath Ledger i filmen...	81	11	1
11 Utanför Café A Porta	70	22	1
13 Återförenad familj i Kongo-Kinshasa	74	18	<1
14 Vapen	50	35	7
15 Kronprinsessan Victoria och fästmannen...	39	43	11
17 Tvillingarna Daniel och Henrik Sedin	60	31	2
19 Brita och jag	60	29	1
20 Bokmärkessamling	33	48	9
21 Winnie the Pooh and Gramma Too	52	34	5
22 Ur tv-serien Vänner	76	17	<1
25 Pete Doherty i Babysambles...	47	38	5
29 Frukost 1907	64	27	<1
30 Rödlistad art? IV	36	44	11

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga 482 enkäter. Procentsatser för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Den bild som lärarna anser var mest välvald är bilden på *Jake Gyllenhaal och Heath Ledger i filmen Brokeback Mountain*, som 81 % av lärarna finner välvald. Bilden *It Was Blue and Green* anser 16 % av lärarna olämplig och *Rödlistad art? IV* anser 11 % olämplig.

Fråga 10-15: Delprov A: muntligt prov

Det muntliga provet gick enligt 70 % av lärarna bra i deras klasser, vilket är en minskning jämfört med tidigare terminer. Många lärare skriver dock att provets tema engagerade eleverna och att de muntliga anförandena har varit levande och intressanta att lyssna på. Flera lärare skriver att eleverna har varit väl förberedda och att de är vana vid att hålla muntliga anföranden. Några lärare skriver att provet gick bra för att instruktionen för delprov A numera är tydligare.

Av de svarande lärarna anser 11 % att provet inte gick så bra. Några lärare skriver att eleverna ogillar att tala inför klassen och att eleverna har haft svårt att lyfta ämnet från det rent personliga planet, vilket har gjort en del anföranden rätt känsliga.

Liksom tidigare år är andelen som inte nyttjar bildmaterialet på Nationalmuseums hemsida hög, 86 %. Endast 13 % av lärarna har använt sig av materialet.

Från och med ht-09 finns det bara en uppgiftsinstruktion för det muntliga provet och eleverna har nu större valfrihet vad gäller anförandets utformning. Denna förändring anser 84 % av lärarna är en förbättring och 6 % mindre bra. Flera lärare skriver att det

muntliga provet har gått bra för att instruktionerna nu är tydligare och att eleverna i högre grad kan styra utformningen av det muntliga provet. Närmare tre fjärdedelar av lärarna, 73 %, uppger att det har gått bra för eleverna att skriva pm i anslutning till det muntliga provet. Vanliga kommentarer är att pm:et hjälper eleverna att strukturera sitt anförande och sammanfatta sina budskap. Ett par lärare önskar tydligare instruktioner för pm:et, gärna utformat som en mall som eleverna kan fylla i.

Av de lärare som besvarat enkäten anser 71 % att bedömningsmatrisen var till stor nytta. Noteringsunderlaget anser 55 % var till stor nytta. Bedömningsunderlaget gällande dvd:n med tillhörande analyser anser 41 % av lärarna att de har haft viss nytta av och 20 % att de inte har haft någon nytta av. Många lärare anser att kraven som ställs på elevernas anföranden är rimliga.

Fråga 16-19: Delprov B: skriftligt prov

Majoriteten av lärarna, 68 %, anser att det skriftliga provet gick bra för eleverna. Många lärare skriver att eleverna varit väl förberedda och att temat och texthäftet har engagerat eleverna. Flera lärare skriver att uppgifterna har varit intressanta och att alla elever har kunnat hitta en uppgift som passade dem. Dock anser 17 % av lärarna att provet inte gick så bra. Flera lärare skriver att eleverna har svårt att följa alla instruktioner.

I tabell 3 redovisas en sammanställning av lärarnas åsikter om skrivuppgifternas lämplighet för eleverna på det eller de program där läraren undervisar.

Tabell 3. Hur bedömer du skrivuppgifterna för dina elever?

	Välvald Andel (%)	Ganska bra Andel (%)	Olämplig Andel (%)
B1 Pinsamma föräldrar? (krönika)	81	13	2
B2 Älskade ting (inlägg)	62	28	4
B3 Relationen till droger (debattinlägg)	54	34	5
B4 Präktig – bortglömd – bortskämd? (artikel)	68	23	1
B5 Ärade konferensdeltagare! (talmanus)	42	40	9
B6 Kärlekens språk (bildanalys)	54	33	6
B7 Ensamhet – isolering eller frihet? (essä)	73	18	2
B8 En familj i Sverige (reportage)	38	42	7

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga 482 enkäter. Procentsatser för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Den mest uppskattade skrivuppgiften är krönikan *Pinsamma föräldrar?* som 81 % av lärarna anser är välvald. Därefter kommer essän *Ensamhet – isolering eller frihet?* som 73 % anser är välvald. Några av de texter som kan sammankopplas med denna uppgift, ”*Bra komma nära sin ensamhet*”, *Tätt intill dagarna* och *Ensamheten värst för unga*, hör också till de texter som många lärare anser välvalda för eleverna.

Skrivuppgiften *Ärade konferensdeltagare!* finner 9 % av lärarna olämplig och uppgiften *En familj i Sverige* finner 7 % olämplig. Ett flertal lärare skriver att de inte anser att ett talmanus hör hemma bland skrivuppgifterna. Flera lärare skriver även att uppgiftsinstruktionen till uppgiften *Ärade konferensdeltagare!* är något vag. I

instruktionen står det att eleven ska *anknyta till det synsätt* som presenteras i Barack Obamas tal, vilket kan tolkas som att eleven kan använda talets ”andemening” och inte ta fasta på det exakta innehållet i talet. I bedömningsanvisningen för betyget Mycket väl godkänt står det dock att eleven ska *använda sig av* Obamas tal, vilket flera lärare menar inte är samma sak som att anknyta till det synsätt som presenteras i talet.

Bedömningsunderlaget till det skriftliga provet anser 83 % att de haft stor nytta av, jämfört med de två närmast föregående terminernas 77 %. Av de svarande lärarna anger 15 % att de haft viss nytta av bedömningsunderlaget. Många lärare uppskattar de bedömningsanvisningar som finns, men några lärare önskar bedömningsexempel för samtliga betygssteg. Det skriftliga provet har av 9 % av lärarna bedömts helt på egen hand. Medbedömning har av 29 % använts i många fall och 26 % i vissa fall. Av de svarande lärarna anger 16 % att de har använt sig av medbedömning i samtliga fall.

Fråga 20-21: Andra aspekter på provet

På frågan ”Ger provets olika delar det stöd du behöver för bedömning av elever som läser svenska som andraspråk” uppger 8 % av lärarna att de får det stöd de behöver och 13 % att de får det i viss mån. Liksom tidigare år önskar flera lärare fler exempeltexter från elever som läser Svenska som andraspråk B. Majoriteten av lärarna, 67 %, uppger att de inte har några elever som läser svenska som andraspråk.

Flertalet lärare skriver att provet har fungerat bra för elever i behov av särskilt stöd. Vanliga anpassningar lärare gjort är att ha låtit eleverna lyssna på cd:n, fått längre skrivtid samt möjlighet att skriva på dator.

Fråga 22-23: Kursprovet och kursplanen

I enkäten finns varje termin frågor om kursprovet i relation till ämnessynen i kursplanen, betygskriterier, innehåll och slutbetyg. Lärarnas synpunkter för höstterminen 2009 redovisas i tabell 4.

Tabell 4. Fördelning av lärares synpunkter på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -09.

I vilken utsträckning anser du att kursprovet ...	I mycket stor utsträckning (%)	I ganska stor utsträckning (%)	I ganska liten utsträckning (%)	I mycket liten utsträckning/Ingen utsträckning alls (%)
... speglar ämnessynen i kursplanen?	23	59	13	1
... påverkar din tolkning av kursplanens mål och betygskriterier?	14	61	19	2
... påverkar de arbetsformer du använder i undervisningen?	11	58	26	1
... påverkar det innehåll – i betydelsen delmål och delfärdigheter etc. – som tas upp i undervisningen?	13	62	19	1
... påverkar det slutbetyg du ger enskilda elever?	4	56	26	1

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga 482 enkäter. Procentsatserna för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

I likhet med tidigare terminer är svaret *i ganska stor utsträckning* det vanligaste på samtliga fem delfrågor.

Övriga synpunkter

Många lärare skriver att det nationella provet är en del av bedömningsunderlaget tillsammans med övrigt som eleven presterat under kursen Svenska B, men att provresultatet ofta stämmer överens med det slutgiltiga kursbetyget. Det nationella provet testar inte alla kursmål, vilket många lärare påpekar. Några av dessa är missnöjda och önskar att kursprovet i högre grad skulle testa flera av kursens mål. Någon lärare skriver även att provsituationen känns konstlad och önskar att eleverna får ämnet för skrivuppgifterna i förväg så att de kan arbeta mer med skrivprocessen. Bedömningsmatriserna anses av många lärare mycket bra och användbara. Några lärare efterfrågar även bedömningsmatriser för specifika uppgifter som eleverna kan använda sig av vid skrivuppgiften, utöver den allmänna bedömningsmatris som läraren bör visa för eleverna.

Sammanfattningsvis är de lärare som besvarat enkäten övervägande positiva till kursprovet. Andelen lärare som inte tycker att provet som helhet är bra har minskat jämfört med närmast föregående terminer. Många lärare uppskattade temat *Relationer och starka band* och uppger att eleverna hade lätt att relatera till texthäftets texter och uppgifter. En lärare skriver att höstterminens prov har varit ett av de bästa under de tio år hon har arbetat som lärare. Några lärare skriver att provet har lämpat sig väl för vuxenstudier, då de genom sin livserfarenhet hade mycket att relatera till. Vad gäller

utformningen av texthäftet har flera lärare berömt texthäftet. ”Bra att ni även arbetar med formen”, skriver en lärare.

Vi i provgruppen är tacksamma för alla synpunkter och förslag på förändringar som har inkommit. De är till stor hjälp i vårt fortsatta arbete.

Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk
FUMS
Box 527
751 20 UPPSALA

Sara.Rudenmo@nordiska.uu.se